



Ramkhamhaeng Research Journal of Humanities and Social Sciences

ปีที่ 17 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม - ธันวาคม 2557 Vol. 17 No.2 July - December 2014

- **การสร้างสรรคัณฑ์วัฒนธรรมบริการสาธารณะโดยองค์การบริหารส่วนตำบล**
 ขลิตา ธรรมณี เดช อุณหะจิริงรักษ์ บุญเกียรติ การะเวกพันธุ์ จักรภพ ธรรมณี
 พระพงศ ภัคดีร์ วิโรจน์ ก่อสกุล และเฉลิมพล ศรีหงษ์..... 1
- **อิทธิพลของปัจจัยความสำเร็จที่จำเป็นในการเรียนการสอนด้วยอีเลิร์นนิ่งต่อ**
ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง
 สุพจน์ อิงอาจ..... 10
- **ภาวะผู้นำในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในสหราชอาณาจักรของพระภิกษุ**
(เขมธมโม ภิภุขุ)
 พระชลญาณมุนี (สมโภช อมมโกขุโข)..... 25
- **ปัจจัยที่ใช้ในการตัดสินใจเลือกหนังสืออ่านเพิ่มเติมวิชาวิทยาศาสตร์**
ประเภทการ์ตูนของนักเรียนโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง
 ดารา รัชนิวัต..... 38
- **พฤติกรรมในการตัดสินใจใช้บริการเช่าอพาร์ทเมนต์ของนักศึกษา**
มหาวิทยาลัยรามคำแหง
 เฉษฐา อธิพงศ์วัฒน์..... 50
- **การวิเคราะห์ความสำคัญและการจัดการปัจจัยสิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อ**
การท่องเที่ยวของจังหวัดมหาสารคาม
 ปรีดา ไชยา..... 59
- **การสอบสวนหาสาเหตุการเสียชีวิตหมู่/บาดเจ็บ จากอุบัติเหตุรถพ่วงชนรถ**
ปรับอากาศ อำเภอแก่งคอย จังหวัดสระบุรี 23 กรกฎาคม 2556
 บุญรวม จิตต์สามารถ สมบัติ โสเงิน กาวิณี มนตรี และระพีศักดิ์ ผ่องอักษร..... 73

วารสารวิจัยรามคำแหง
 มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

วารสารวิจัยรามคำแหง

ฉบับมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์



ผู้จัดพิมพ์

มหาวิทยาลัยรามคำแหง

ที่ปรึกษาบรรณาธิการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ วุฒิศักดิ์ ลามเจริญทรัพย์
รองศาสตราจารย์ รังสรรค์ แสงสุข
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บุญชวล ทองประยูร
รองศาสตราจารย์ ดร.มณี อัครวานนท์

อธิการบดีมหาวิทยาลัยรามคำแหง

อดีตอธิการบดีมหาวิทยาลัยรามคำแหง

รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการและวิจัย

อดีตผู้อำนวยการสถาบันวิจัยและพัฒนา

บรรณาธิการ

อาจารย์พรชัย วงศ์วาสนา

ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยและพัฒนา

กองบรรณาธิการ

สาขาวิทยาศาสตร์
และเทคโนโลยี

ศาสตราจารย์ ดร.สนธิ อักษรแก้ว
ศาสตราจารย์ ดร.ประสาธ สืบคำ
ศาสตราจารย์ ดร.กฤษณะ สาคริก
ศาสตราจารย์ ดร.อภิชาติ สุขสำราญ
ศาสตราจารย์ ดร.งามผ่อง คงคาทิพย์
รองศาสตราจารย์ ดร.สุทัศน์ สุนิประเสริฐ
รองศาสตราจารย์ ดร.อำนาจ มีเวที
รองศาสตราจารย์ ดร.ชัยณรงค์ คันธพนิต
รองศาสตราจารย์ ดร.มาลี ณ นคร
รองศาสตราจารย์ ดร.เจริญ นิตธิธรรมง
รองศาสตราจารย์ ดร.วรรณดา ตั้งเจริญชัย
รองศาสตราจารย์ ดร.สมนึก บุญเกิด
รองศาสตราจารย์ ดร.ไทยถาวร เลิศวิทยาประสิทธิ์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธรรมศักดิ์ ยี่มีน
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธิตาร์ตน์ เอกสิทธิกุล
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิมล จันทร์แจ่ม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุนันท์ ไรจนกิจ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปิติศานต์ กร้ามาตร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรรณท์ คงสง
ศาสตราจารย์ ดร.บุญทัน ดอกโรสง
ศาสตราจารย์ ดร.สุภางค์ จันทวานิช
รองศาสตราจารย์ ดร.พงษ์ศักดิ์ พันธุลาภ
รองศาสตราจารย์ ดร.เสาวนีย์ สีขณวัฒน์
รองศาสตราจารย์ ดร.ชูชีพ พิพัฒน์คีติ
รองศาสตราจารย์ ดร.ดุษฎี โยเหลา
รองศาสตราจารย์ ดร.พรสุข หุ่นรินทร์
รองศาสตราจารย์ บุปผา บุญทิพย์
รองศาสตราจารย์ อนุกุล พลศิริ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ร่ำจวน เบญจศิริ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทัศนัวร์วรรณ ภู่อารี
อาจารย์ ดร.กรวิภา สรรพกิจจำนง
อาจารย์ ดร.สยามพร โยธาสุมุท

สถาบันสิ่งแวดล้อมไทย

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

มหาวิทยาลัยรามคำแหง

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

มหาวิทยาลัยรามคำแหง

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

สถาบันคลังสมองแห่งชาติ

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

มหาวิทยาลัยรามคำแหง

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยรามคำแหง

มหาวิทยาลัยสยาม

มหาวิทยาลัยรามคำแหง

มหาวิทยาลัยรามคำแหง

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

มหาวิทยาลัยรามคำแหง

สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยรามคำแหง

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

มหาวิทยาลัยรามคำแหง

มหาวิทยาลัยรามคำแหง

มหาวิทยาลัยรามคำแหง

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

มหาวิทยาลัยรามคำแหง

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สาขามนุษยศาสตร์
และสังคมศาสตร์

วารสารวิจัยรามคำแหง

ฉบับมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์



ฝ่ายจัดทำ	อาจารย์ พรชัย วงศ์วาสนา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บงกชรัตน์ เตชะไตรศักดิ์ อาจารย์ อึ้งยง เมฆลอย นายนนทศักดิ์ อังกูรวินูลย์ นางสาวสายพิณ ริดมัต นางลักขิกา ขจัดภัย นางญนันทพร กลั่นเจริญ นางบุปผา เอี่ยมจรรยา นายอำนาจ สิงห์ตาลกง นางสาวสุภาภรณ์ อินทร์น้อย นายอภิชาติ งามผิว	ประธานฝ่ายจัดทำ กรรมการ กรรมการ กรรมการ กรรมการ กรรมการ กรรมการ กรรมการ กรรมการและเหรียญกษาปณ์ กรรมการและเลขานุการ กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
-----------	--	---

วารสารวิจัยรามคำแหง ฉบับมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ รับผิดชอบและตีพิมพ์บทความวิจัยสาขาวิชาด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

กำหนดเผยแพร่ ออก 2 ฉบับต่อปี ตั้งแต่เดือนมกราคม – เดือนมิถุนายน, เดือนกรกฎาคม – เดือนธันวาคม

การเผยแพร่ มอบให้ห้องสมุดหน่วยงานรัฐบาล สถาบันการศึกษาในประเทศ

ข้อมูลการติดต่อ ฝ่ายจัดทำ
กองบรรณาธิการวารสารวิจัยรามคำแหง
สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยรามคำแหง
อาคารสุโขทัย ชั้น 12 หวังหมาก บางกะปิ กรุงเทพฯ 10240
โทร. 02-310-8696
Email: ruresearch@ru.ac.th

พิมพ์ที่ สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง

- บทความทุกบทความได้รับการตรวจความถูกต้องทางวิชาการโดยผู้ทรงคุณวุฒิ (peer review)
- มีผู้ทรงคุณวุฒิจากภายนอกประจำกองบรรณาธิการมากกว่าร้อยละ 50
- มีบทความจากนักวิชาการภายนอกลงตีพิมพ์ไม่น้อยกว่า 25% ทุกฉบับ
- ข้อความและบทความในวารสารวิจัยรามคำแหงเป็นแนวคิดของผู้เขียน การตีพิมพ์บทความเข้าเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียน ไม่ใช่ความคิดเห็นและความรับผิดชอบของคณะผู้จัดทำ บรรณาธิการ กองบรรณาธิการและมหาวิทยาลัยรามคำแหง
- กองบรรณาธิการไม่สงวนสิทธิ์การคัดลอก แต่ควรอ้างอิงแสดงที่มา

วารสารวิจัยรามคำแหง

ฉบับมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์



บทบรรณาธิการ

วารสารวิจัยรามคำแหง ฉบับนี้ เป็นวารสารวิจัยของมหาวิทยาลัยรามคำแหง โดยสถาบันวิจัยและพัฒนา ซึ่งได้ก้าวเข้าสู่ปีที่ 17 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม – ธันวาคม 2557 เป็นช่วงเวลาของการเปลี่ยนผ่านสถานการณ์บ้านเมือง ซึ่งเป็นหัวเลี้ยวหัวต่อที่สำคัญของสังคมไทย ทุกภาคส่วนของสังคมกำลังเข้ามามีบทบาทในการนำเสนอปรัชญา แนวคิด วิธีการในการขับเคลื่อนกระบวนการทางสังคม การเมือง และเศรษฐกิจของประเทศให้เดินต่อไปตามครรลอง อยู่บนวิถีแห่งความหลากหลายและความแตกต่างกันทางความคิด ความขัดแย้งทางการเมืองและสถานการณ์ที่เลวร้ายต่าง ๆ จะวนเวียนกลับมาเกิดขึ้นใหม่ตามงล้อประวัติศาสตร์อีกหรือไม่นั้น ขึ้นอยู่กับความมากน้อยของสำนึกรับผิดชอบต่อแผ่นดินถิ่นเกิดของคนไทยหรือผู้ที่อาศัยแผ่นดินไทยทุกคน รวมถึงทางด้านภาคส่วนของนักวิชาการที่มีบทบาทสำคัญในการเสนอแนะแนวทางที่ถูกต้อง ผ่านทางการนำเสนอผลงานในรูปแบบต่าง ๆ อันเป็นแหล่งความรู้พื้นฐานในการตัดสินใจอยู่บนฐานทางความคิดทางวิชาการที่น่าเชื่อถือ

กองบรรณาธิการและฝ่ายจัดทำขอขอบพระคุณ ศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (TCI) กับความพยายามในการรักษามาตรฐานวารสารในประเทศไทยให้คงอยู่ในระดับนานาชาติ อันเป็นความก้าวหน้าทางวิชาการที่สำคัญของประเทศไทย และขอขอบคุณนักวิชาการ นักวิจัย ที่ให้เกียรติ ให้ความสนใจและนำบทความอันทรงคุณค่าของท่านมาตีพิมพ์ในวารสารวิจัยรามคำแหง และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความไว้วางใจเช่นนี้ตลอดไป

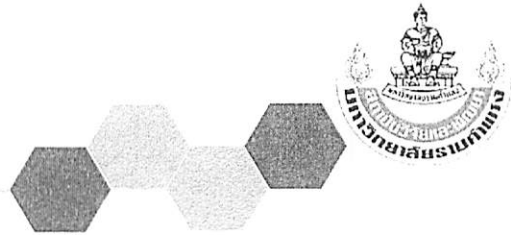
ขอขอบพระคุณ

บรรณาธิการ

การวิเคราะห์ความสำคัญและการจัดการปัจจัยสิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อการท่องเที่ยว ของจังหวัดมหาสารคาม

An Importance-Management Analysis of Environmental Factors Affecting Tourism in Mahasarakham Province

ปรีดา ไชยา¹



บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ความสำคัญและการจัดการปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อการท่องเที่ยวของจังหวัดมหาสารคาม กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยคือนักท่องเที่ยวชาวไทยตามแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญในจังหวัดมหาสารคาม จำนวน 396 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าร้อยละ (Percent) ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) การวิเคราะห์องค์ประกอบ (Factor Analysis) และความถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) และประยุกต์ใช้เทคนิคการวิเคราะห์ความสำคัญและการปฏิบัติ (Importance-Performance Analysis) เพื่อหาความสัมพันธ์และอิทธิพลของปัจจัยที่ต้องการศึกษา ผลการวิจัยพบว่านักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับปัจจัยสิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อการท่องเที่ยวในจังหวัดมหาสารคามโดยรวมอยู่ในระดับมากในทุกปัจจัย ($\bar{X} = 3.58-3.83$) และในขณะเดียวกันการจัดการสิ่งแวดล้อมของจังหวัดมหาสารคามที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวก็อยู่ในระดับสูงมากในทุกปัจจัย ($\bar{X} = 3.66-3.83$) เช่นกัน โดย 5 ปัจจัยที่มีความสำคัญและมีการจัดการสูงสุด คือ สภาพอากาศที่ร้อนจัดมีผลต่ออารมณ์และความรู้สึกของนักท่องเที่ยว รองลงมา ความปลอดภัยต่อชีวิตและทรัพย์สินของนักท่องเที่ยว ความแปรปรวนของสภาพอากาศที่มีต่อความสมบูรณ์ของแหล่งท่องเที่ยว ความไม่แน่นอนของฤดูกาลที่มีผลต่อความสวยงามของแหล่งท่องเที่ยว และการจัดการเกี่ยวกับความรู้สึกปลอดภัยในการเดินทางท่องเที่ยว ตามลำดับ และพบว่า มี 2 องค์ประกอบหลักที่มีผลต่อการจัดการการท่องเที่ยวของจังหวัดมหาสารคาม คือ องค์ประกอบด้านสิ่งแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้น และองค์ประกอบด้านสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ โดยที่องค์ประกอบด้านสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติมีอิทธิพลต่อการท่องเที่ยวของจังหวัดมหาสารคามมากที่สุด

คำสำคัญ : สิ่งแวดล้อม มหาสารคาม การจัดการ การท่องเที่ยว

ABSTRACT

The research aimed to analyze the importance and management of the environmental factors affecting tourism of Mahasarakham Province. Data was collected from 396 Thai tourists visiting famous tourist attractions in Mahasarakham Province. The statistics applied in this research including percentage, mean, standard deviation, factor analysis, and multiple regression analysis integrated with an importance-

¹ อาจารย์ คณะการท่องเที่ยวและการโรงแรม มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

performance analysis technique so as to examine the relationship between the determining and determined variables. The research findings indicated that overall, most Thai tourists rated the importance of all environmental factors affecting tourism of Mahasarakham very high ($\bar{X} = 3.58-3.83$), and at the same time they highly viewed the management of Mahasarakham's environmental factors concerning its tourism on the whole. The five environmental factors rated as the most important with highest management were "harsh temperature affecting tourists' emotion and feeling", "safety and security of tourists regarding their lives and belongings" "variation and inconsistency of weather conditions affecting the fertility of tourist attractions", "the uncertainty of seasonal periods influencing the beauty of tourist attractions", and "the management of safety sensitivity for tourists to travel or visit a tourist attraction" respectively. Also, two main environmental factors of man-made environmental factor and natural environmental factor were found to be important, the latter being most influential variables affecting tourism management of Mahasarakham Province.

Keywords : environment, Mahasarakham, management, tourism

บทนำ

การท่องเที่ยวถือเป็นอุตสาหกรรมที่มีความสำคัญยิ่งต่อการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศไทยในปัจจุบัน อีกทั้งความพร้อมในด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยวให้มีความสวยงามและมีความหลากหลายในแหล่งท่องเที่ยวของแต่ละภูมิภาคในประเทศไทยก็จะก่อให้เกิดการสร้างงาน การจ้างงาน การสร้างอาชีพ และการสร้างรายได้ ส่งผลให้มีการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและสามารถนำเงินตราเข้าสู่ประเทศเป็นรายได้ในอันดับต้น ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเป็นการเตรียมความพร้อมในการส่งเสริมการพัฒนาการท่องเที่ยวในสวนภูมิภาคของประเทศไทยในการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนที่เกิดขึ้นในปี พ.ศ. 2558 (กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, 2557)

จังหวัดมหาสารคามจึงเป็นจังหวัดหนึ่งที่จะต้องมีการพัฒนาการจัดการแหล่งท่องเที่ยวในสวนภูมิภาคของประเทศไทย เพราะเป็นจังหวัดที่ตั้งอยู่ใจกลางของภาคตะวันออกเฉียงเหนือได้รับสมญานามว่าเป็นสะดืออีสาน สาเหตุที่เป็นเช่นนั้นเพราะว่า การเดินทางจากจังหวัดมหาสารคามไปยังจังหวัดต่าง ๆ ในภาคอีสาน 18 จังหวัด สามารถเดินทางโดยใช้เวลาเพียง 1 วัน และอยู่ห่างจาก กรุงเทพมหานคร 470 กิโลเมตรจึงเป็นจังหวัดที่จะเป็นประตูเดินทางท่องเที่ยวไปสู่แหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดอื่น ๆ และจังหวัดมหาสารคามยังได้รับการยกย่อง

ถือว่าเป็นเมืองแห่งการศึกษา ได้รับสมญานามว่าเป็นเมืองดักคิลานคร เพราะมีสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษา 4 แห่งและสถาบันอุดมศึกษาระดับอนุปริญาถึง 3 แห่ง (สิรินทิพย์, 2552)

นอกจากนี้จะเห็นได้ว่าจังหวัดมหาสารคามมีการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวชื่อเสียงหลายแห่ง เช่น สวนอุทยานโกสัมพี พระพุทธรูปยืนมิ่งเมือง พระพุทธรูปมิ่งเมือง (หรือพระพุทธรูปสุวรรณมาลี) พระธาตุนาคนูกูสันดรรัตน์ กุ่มหาชาติ (ปรางค์กู) ล้วนแต่เป็นสถานที่แหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม ซึ่งในส่วนของนักท่องเที่ยวจะได้เรียนรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ที่มีมายาวนานและเหมาะสม

แต่ประเด็นความสำคัญและการปฏิบัติงานด้านปัจจัยสิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อการจัดการแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดมหาสารคามยังคงพบว่าประสบปัญหาความเสื่อมโทรมของแหล่งท่องเที่ยว และที่สำคัญการเดินทางเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวยังคงไม่สะดวกมากนักด้วยปัญหาการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมที่ไม่ได้ใส่ใจเท่าที่ควรและแหล่งท่องเที่ยวนั้นก็ยังมีที่ตั้งอยู่ห่างไกลจึงส่งผลให้แหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดมหาสารคามเป็นเพียงแหล่งท่องเที่ยวสำหรับแวะพัก หรือเป็นเส้นทางผ่านสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทย เท่านั้น (ลินจง, 2556) แนวคิดเกี่ยวกับปัจจัยสิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อการจัดการการท่องเที่ยวในจังหวัดมหาสารคามโดยหลักการแล้วปัจจัยสิ่งแวดล้อมดังกล่าวจึงหมายถึง "สิ่งต่าง ๆ ที่มีลักษณะทางกายภาพและ

ชีวภาพที่อยู่รอบตัวมนุษย์ซึ่งเกิดขึ้นโดยธรรมชาติและสิ่งที่มีมนุษย์ได้ทำขึ้น" (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน, 2525) หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับผลของสิ่งแวดล้อมกับแหล่งท่องเที่ยวก็คือ เป็นปัจจัยที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติหรือที่มนุษย์สร้างขึ้นที่เป็นรูปธรรมและนามธรรม หรืออาจเป็นสิ่งที่เห็นได้ด้วยตาหรือไม่สามารถเห็นได้ด้วยตา หรืออาจเป็นสิ่งที่มีชีวิตและไม่มีชีวิตตลอดจนสิ่งที่เป็นทั้งที่ให้ทั้งคุณและให้โทษต่อแหล่งท่องเที่ยวตามธรรมชาติและแหล่งท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้น (สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม, 2535) การจัดการสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวจึงเป็นการจัดระบบการจัดการกับสถานการณ์ของปัจจัยสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ รอบแหล่งท่องเที่ยวเพื่อให้สามารถควบคุม แก้ไข และปรับปรุงสภาพของแหล่งท่องเที่ยวให้ให้อยู่คงเดิมโดยไม่ได้รับผลกระทบอันจะนำมาซึ่งภาวะวิกฤตใดของการท่องเที่ยวในอนาคต (Laws et al., 2007) การศึกษาในเรื่องการจัดการสิ่งแวดล้อมกับการท่องเที่ยวจึงมีความมุ่งหมายที่จะให้มีการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยวควบคู่ไปกับการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม อันจะส่งผลให้การพัฒนาการท่องเที่ยวของท้องถิ่นและของประเทศมีการพัฒนาที่ยั่งยืน เป็นการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของประชาชนในชุมชนไม่ว่าจะเป็นการตระหนักถึงภาวะมลพิษทางน้ำ มลพิษทางอากาศ มลพิษทางเสียงและความสิ้นสะอาดของ ชยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูลที่มีผลต่อการท่องเที่ยว เป็นต้น (กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, 2557)

จากความหมายของสิ่งแวดล้อมที่มีความสัมพันธ์กับการท่องเที่ยวดังกล่าว อาจกล่าวได้ว่าสิ่งแวดล้อมมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของนักเดินทางหรือนักท่องเที่ยวทั้งที่เกิดขึ้นจากตามธรรมชาติ หรือที่มนุษย์สร้างขึ้น ดังนั้นจากหลักการนี้สามารถสรุปประเภทของปัจจัยของสิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อการจัดการการท่องเที่ยวของการวิจัยนี้โดยเฉพาะในแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดมหาสารคามได้ 2 ปัจจัยหลัก คือ 1) ปัจจัยสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ (Natural environment) ก็คือสิ่งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติและมีผลต่อการท่องเที่ยวโดยตรง เช่น ปัจจัยสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นจาก ป่าไม้ สัตว์ อากาศ ดิน น้ำ และเสียง เป็นต้น และปัจจัยที่ 2) เป็นปัจจัย

สิ่งแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้น (Man-Made Environment) อันได้แก่จากทรัพยากรดั้งเดิมและมนุษย์เป็นผู้ดัดแปลงทำให้เกิดเป็นสิ่งแวดล้อมที่อาจมีผลต่อการท่องเที่ยวได้ เช่น การสร้างถนน การปรับปรุงหรือเปลี่ยนแปลงแผนผังบ้านเมือง และอาจรวมถึงสิ่งแวดล้อมที่เป็นนามธรรม (Abstract หรือ Social Environment) อย่างเช่น ปัจจัยที่เกิดขึ้นจากวัฒนธรรม ประเพณี การเมือง ศาสนา กฎหมาย อย่างนี้เป็นต้น (สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม, 2535; ปรีชา, 2544) ดังนั้น ปัจจัยสิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อการจัดการการท่องเที่ยว จึงถือได้ว่ามีคุณสมบัติเฉพาะตัวในแต่ละประเภทของสิ่งแวดล้อมนั้น ๆ เช่น มลภาวะทางอากาศ ความแปรปรวนของอุณหภูมิที่เปลี่ยนแปลงของโลกที่ส่งผลทางลบโดยตรงต่อแหล่งท่องเที่ยวในภูมิภาคอื่น ๆ ของโลก ที่มีความเกี่ยวเนื่องและสัมพันธ์ต่อกันเป็นลูกโซ่ และนำไปสู่ผลเสียหายต่อการจัดการแหล่งท่องเที่ยวในต่างได้ (Asian, 2009) และเมื่อมีการสร้างหรือทำลายสิ่งแวดล้อมหนึ่งไม่ว่าจะเกิดขึ้นทางธรรมชาติหรือเกิดจากการกระทำของมนุษย์ก็ย่อมส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกัน เนื่องจากสิ่งแวดล้อมจะมีลักษณะที่ทนทานต่อการถูกกระทบแตกต่างกันและย่อมมีผลต่อการจัดการการท่องเที่ยวได้ทั้งทางตรงและทางอ้อม (Israeli et al., 2011) และแน่นอนปัจจัยสิ่งแวดล้อมดังกล่าวย่อมมีผลกระทบต่อการจัดการท่องเที่ยวในจังหวัดมหาสารคามอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้เช่นเดียวกัน ซึ่งในประเด็นดังกล่าวนี้สอดคล้องกับการศึกษาของ ลินจง (2556) ที่ได้กล่าวไว้ในข้างต้น โดยได้เสนอแนวทางการศึกษาปัจจัยสิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อการจัดการแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดมหาสารคามเพื่อเพิ่มมูลค่าของการท่องเที่ยวของจังหวัดมหาสารคาม ซึ่งมีแหล่งท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวให้ความสนใจมากที่สุดคือ พระธาตุนาดูน วนอุทยานโกสัมพีนคร ป่าดงลำพัน ปรากฏ์กุสินทรรัตน์และพระพุทธรูปมิ่งเมือง เนื่องจากพบว่าแหล่งท่องเที่ยวเหล่านี้ยังมีปัญหาความเสื่อมโทรมของแหล่งท่องเที่ยวในด้านต่าง ๆ เช่น ปัจจัยการเสื่อมโทรมที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติหรือเกิดจากการกระทำของมนุษย์หรือประชาชนที่อยู่โดยรอบแหล่งท่องเที่ยว และในการจัดการการท่องเที่ยวของจังหวัดมหาสารคามให้มีความยั่งยืนโดยเฉพาะในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยสิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อการท่องเที่ยวของจังหวัดมหาสารคาม

เมษธาวิณ (2556) ยังได้เสนอว่า จังหวัดมหาสารคาม ควรที่จะศึกษาปัจจัยสิ่งแวดล้อมแล้วนำมาใช้ในการแก้ปัญหาของการจัดการการท่องเที่ยวให้สามารถอยู่ได้อย่างยั่งยืนและที่สำคัญเป็นการเสนอให้เกิดการเรียนรู้และการนำผลวิจัยมาปรับใช้กับการจัดการการท่องเที่ยวให้กับผู้เดินทางมาเยือนจังหวัดมหาสารคามให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ สิรินทิพย์ (2552) ที่ได้แนะนำการพัฒนาและการจัดการการท่องเที่ยวในจังหวัดมหาสารคามให้มีระบบการบริหารจัดการที่เป็นแนวทางชัดเจน เนื่องจากการจัดการการท่องเที่ยวโดยเฉพาะในประเด็นด้านวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมยังไม่ได้ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานรัฐบาลอย่างเป็นทางการและขาดงบประมาณในการจัดการ ส่วนใหญ่เป็นการบริหารจัดการเองภายในกลุ่มกันเอง ชุมชนและกลุ่มยังไม่มีความรู้เรื่องการจัดการท่องเที่ยว ไม่มีหน่วยงานของรัฐเข้ามาดูแลหรือจัดการอบรมให้ จึงเกิดปัญหาต่อการจัดการแหล่งท่องเที่ยวและท้ายที่สุด อำนาจ (2552) ได้สรุปว่าการพัฒนาระบบการจัดการสิ่งแวดล้อมเพื่อรองรับการท่องเที่ยวของจังหวัดมหาสารคาม ควรต้องมีการจัดการสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยว มุ่งเน้นปัญหาการจัดการขยะและอนุรักษ์แหล่งน้ำ ซึ่งมีความสัมพันธ์เชื่อมโยงไปถึงจุดท่องเที่ยวและควรมีการศึกษาเพื่อหาแนวทางพัฒนาระบบการจัดการสิ่งแวดล้อมชุมชนแบบบูรณาการ เพื่อรองรับการท่องเที่ยวอันจะทำให้ชุมชนเกิดความรู้ความเข้าใจด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมในชุมชนและสามารถจัดการการท่องเที่ยวของจังหวัดมหาสารคามให้มีประสิทธิภาพและขยายผลในวงกว้างต่อไปในอนาคต

ดังนั้น ความมุ่งหมายของแนวคิดเกี่ยวกับปัจจัยสิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อการจัดการท่องเที่ยวจึงเกี่ยวข้องกับโดยตรงกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการการท่องเที่ยวของจังหวัดมหาสารคาม โดยที่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเหล่านั้นจะปฏิเสธหรือเพิกเฉยต่อความสำคัญของปัจจัยดังกล่าวไม่ได้ เพราะความสามารถในการจัดการกับปัจจัยสิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อการท่องเที่ยวมีความสำคัญต่อความปลอดภัย และเป็นการปกป้องและป้องกันภัยให้กับนักเดินทางหรือนักท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดี โดยเฉพาะในธุรกิจบริการท่องเที่ยวต่าง ๆ (Spaling and Vroom, 2007) อันจะนำไปสู่ความมั่นใจของ

นักท่องเที่ยวในการเดินทางมาท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวที่นั่นมากขึ้น (Kivela, 2006; Rittichainuwat, 2006; Spaling and Vroom, 2007) โดยเฉพาะในกรณีของการท่องเที่ยวในจังหวัดมหาสารคาม ซึ่งจะมีประโยชน์ต่อรายได้ในสังคมที่จะเกิดขึ้นจากการท่องเที่ยวในที่สุด

ด้วยเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงต้องการศึกษาถึงองค์ประกอบของปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อการจัดการการท่องเที่ยวของจังหวัดมหาสารคาม เนื่องจากว่าประเทศไทยจะเป็นศูนย์กลางในการท่องเที่ยวหลังจากการเปิดตัวประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนในภูมิภาคนี้ การทราบและเข้าใจถึงปัจจัยด้านองค์ประกอบของสิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อการจัดการท่องเที่ยวจะเอื้ออำนวยต่อการพัฒนา การปรับปรุง และการเตรียมความพร้อมต่อการจัดการแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดมหาสารคามโดยเฉพาะในเรื่องปัจจัยสิ่งแวดล้อม ซึ่งหลายปีที่ผ่านมาประเทศไทยประสบปัญหาภาวะวิกฤตสิ่งแวดล้อมในด้านวิกฤตน้ำท่วม ด้านมลภาวะทางอากาศ ด้านภาวะโลกร้อนและด้านไฟฟ้า ดังนั้น เพื่อให้ได้ประโยชน์จากการศึกษาเพื่อออกมาเป็นแนวทางในการจัดการด้านปัจจัยสิ่งแวดล้อมที่จะก่อประโยชน์แก่จัดการท่องเที่ยวด้านสิ่งแวดล้อมดังกล่าว ซึ่งสามารถนำไปสู่การจัดการที่เป็นระบบและระเบียบแบบแผนที่ดีขึ้น อีกทั้งข้อมูลเหล่านี้จะนำไปสู่การเตรียมการป้องกันผลกระทบของสิ่งแวดล้อมต่างๆ ที่อาจจะเกิดขึ้นได้ พร้อมทั้งเป็นแนวทางในสนับสนุนและส่งเสริมการท่องเที่ยวของจังหวัดมหาสารคามเพื่อเตรียมความพร้อมต่อการขยายตัวของท่องเที่ยวในกลุ่มประเทศของสมาชิกอาเซียนที่จะมีเพิ่มขึ้นในอนาคตอันใกล้นี้ การวิจัยนี้จึงมีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษาความสำคัญและการจัดการกับปัจจัยสิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อการท่องเที่ยวของจังหวัดมหาสารคาม (2) เพื่อศึกษาองค์ประกอบของปัจจัยสิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อการจัดการการท่องเที่ยวของจังหวัดมหาสารคาม

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณโดยใช้แบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูลความเห็นของนักท่องเที่ยวชาวไทยเกี่ยวกับปัจจัยสิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อการท่องเที่ยวของจังหวัดมหาสารคาม แบบสอบถาม

ประกอบด้วย 3 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 เป็นแบบตรวจสอบข้อมูล (Checklist) สอบถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยจำแนกเป็นเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ส่วนที่ 2 เกี่ยวกับความสำคัญของปัจจัยสิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อการท่องเที่ยวของจังหวัดมหาสารคาม และส่วนที่ 3 เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับผลการจัดการสิ่งแวดล้อมที่มีการท่องเที่ยวในจังหวัดมหาสารคาม ซึ่งแบบสอบถามทั้งส่วนที่ 2 และส่วนที่ 3 เป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ คือ ตั้งแต่ 1 หมายถึงน้อยที่สุด ไปถึง 5 หมายถึงมากที่สุด และมีจำนวน 20 ข้อคำถามของแบบสอบถามทั้งส่วนที่ 2 และส่วนที่ 3 ซึ่งโครงสร้างของแบบสอบถามนี้ ผู้วิจัยได้ปรับใช้หลักการของกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (2557) และแนวคิดของ Laws et al. (2007) และ Ryan (1995) เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นจริงเกี่ยวกับการศึกษาด้านความสำคัญและการจัดการในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในประเทศไทย และเก็บข้อมูลแบบการสุ่มตัวอย่างตามสะดวก (Convenient Random Sampling) ได้ตัวอย่างนักท่องเที่ยวชาวไทย จำนวน 396 คน ด้วยการเปิดตารางจำนวนของกลุ่มตัวอย่างของ Yamane, (1978) แบบไม่ทราบจำนวนประชากรที่แน่นอน และดำเนินการเก็บข้อมูล ในช่วงเวลาจากวันที่ 15 ตุลาคม 2556 ถึง 30 ธันวาคม 2556 และทดสอบความน่าเชื่อถือของแบบสอบถามส่วนที่ 2 และส่วนที่ 3 ใช้ Cronbach Alpha Coefficient ได้ค่าเท่ากับ 0.961 และ 0.964 และหาค่าความสอดคล้องของข้อคำถามรายข้อด้วย Item Correlation ได้ค่าระหว่าง 0.6557-0.8303 และ 0.6662-0.7959 และหาค่า Kaiser-Meyer Olkin สำหรับการวิเคราะห์ปัจจัยองค์ประกอบได้ค่าเท่ากับ 0.965 ซึ่งมีค่าเกิน 0.7 จึงเหมาะสมใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลและทดสอบสมมติฐาน คือ "องค์ประกอบของปัจจัยสิ่งแวดล้อมมีผลต่อการจัดการการท่องเที่ยวในจังหวัดมหาสารคาม" ของการศึกษาในครั้งนี้ต่อไป (Hair et al., 2003)

ผลการวิจัย

จากการวิจัย พบประเด็นที่น่าสนใจ ดังนี้

1. ข้อมูลส่วนบุคคลของนักท่องเที่ยวชาวไทย

จากการศึกษาพบว่านักท่องเที่ยวชาวไทยส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 71.00 และเป็นเพศชายร้อยละ 29.00 ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 18-25 ปี ร้อยละ 57.10 รองลงมาอายุ 26-35 ปี ร้อยละ 16.90 และมีวุฒิระดับอุดมศึกษาร้อยละ 72.50 รองลงมาเป็นระดับสูงกว่าอุดมศึกษาร้อยละ 18.7 ส่วนใหญ่มีอาชีพนักศึกษา ร้อยละ 50.30 รองลงมาอาชีพข้าราชการและรัฐวิสาหกิจ ร้อยละ 21.7 และมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนส่วนใหญ่ 5,000-10,000 บาท ร้อยละ 38.10 รองลงมา มีรายได้ 15,001-20,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 17.40 ตามลำดับ

2. การวิเคราะห์ความสำคัญและการจัดการของปัจจัยสิ่งแวดล้อมที่มีต่อการท่องเที่ยวของจังหวัดมหาสารคาม

จากตารางที่ 1 พบว่านักท่องเที่ยวมีความคิดเห็นเกี่ยวกับความสำคัญของปัจจัยสิ่งแวดล้อมที่มีต่อการจัดการการท่องเที่ยวในจังหวัดมหาสารคามอยู่ในระดับมากในทุกปัจจัย ($\bar{X} = 3.58-3.83$) โดยมี 5 ปัจจัยที่มีความสำคัญมากที่สุดคือ สภาพอากาศที่ร้อนจัดมีผลต่ออารมณ์และความรู้สึกของนักท่องเที่ยว รองลงมา ความปลอดภัยต่อชีวิตและทรัพย์สินของนักท่องเที่ยว ความแปรปรวนของสภาพอากาศที่มีต่อความสมบูรณ์ของแหล่งท่องเที่ยว ความไม่แน่นอนของฤดูกาลที่มีผลต่อความสวยงามของแหล่งท่องเที่ยว และการจัดการเกี่ยวกับความรู้สึกปลอดภัยในการเดินทางท่องเที่ยว ส่วน 5 ลำดับปัจจัยสิ่งแวดล้อมสุดท้ายที่มีความสำคัญน้อยที่สุดคือ ข้อจำกัดด้านสิ่งแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยวที่มีต่อสภาพร่างกายของนักท่องเที่ยว คุณภาพของการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมของธุรกิจนำเที่ยว ความสะดวกสบายในการเดินทางท่องเที่ยว สุขอนามัยของนักท่องเที่ยว และการจัดการเครื่องอุปโภคบริโภคที่จำเป็นต่อการท่องเที่ยว ตามลำดับ

สำหรับผลการจัดการปัจจัยสิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อการท่องเที่ยวของจังหวัดมหาสารคาม พบว่านักท่องเที่ยวมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการกับ

ปัจจัยสิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อการท่องเที่ยวในจังหวัดมหาสารคามอยู่ในระดับมากในทุกปัจจัยเช่นเดียวกัน ($\bar{X} = 3.66-3.83$) โดย 5 ปัจจัยแรกที่มีการจัดการมากที่สุดเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมของการท่องเที่ยวในจังหวัดมหาสารคาม คือ ความปลอดภัยต่อชีวิตและทรัพย์สินของนักท่องเที่ยว รองลงมา สภาพอากาศที่ร้อนจัดมีผลต่ออารมณ์และความรู้สึกของนักท่องเที่ยว สภาพอากาศที่ร้อนจัดมีผลต่อความพร้อมในการเดินทางมาท่องเที่ยว การจัดการแหล่งท่องเที่ยวให้คงสภาพสวยงามดั้งเดิม และการจัดการระบบนิเวศของแหล่งท่องเที่ยวที่เหมาะสม ส่วน 5 ลำดับของการจัดการกับสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุดคือ ข้อจำกัดด้านสิ่งแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยวที่มีต่อสภาพร่างกายของนักท่องเที่ยว รองลงมาเป็นการจัดการเครื่องอุปโภคบริโภคที่จำเป็นต่อการท่องเที่ยว การสร้างความเชื่อมั่นของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการจัดการไฟฟ้าและหมอกควัน คุณภาพของการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมของธุรกิจนำเที่ยว และการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญตามลำดับ

และเมื่อประเมินการเปรียบเทียบของทั้งสองประเด็นความสำคัญของสิ่งแวดล้อมและการจัดการกับสิ่งแวดล้อมที่มีต่อการท่องเที่ยวในจังหวัดมหาสารคามในทุกปัจจัยโดยรวม โดยประยุกต์ใช้เทคนิคการวิเคราะห์ความสำคัญและการปฏิบัติ (Importance-Performance Analysis: IPA) (Martilla and James, 1977) จากภาพที่ 1 จะเห็นได้ทุกปัจจัยของความสำคัญและการจัดการสิ่งแวดล้อมมีค่าเฉลี่ยเกิน 3.00 โดยมีค่าเกินกึ่งกลางของมาตรวัดความคิดเห็น ซึ่งหมายความว่านักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ให้ความสำคัญอย่างมากต่อปัจจัยสิ่งแวดล้อม

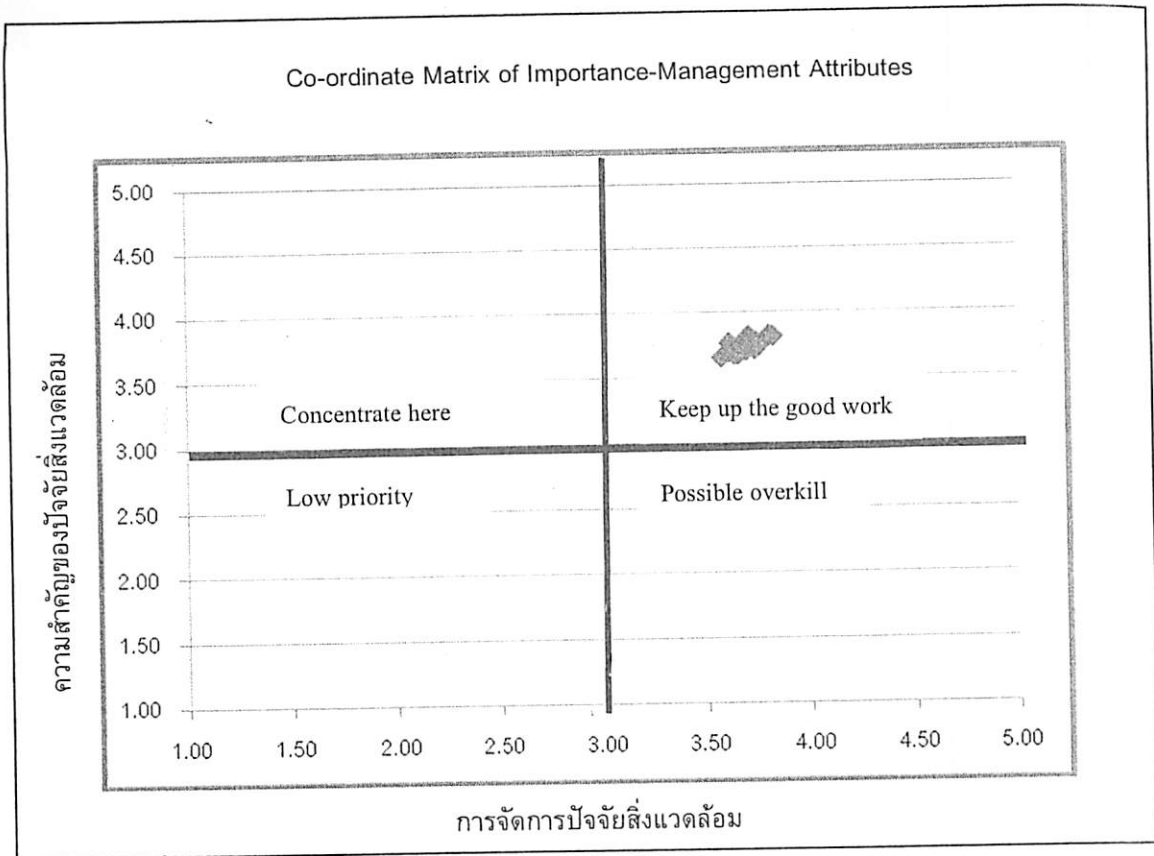
ที่มีผลต่อการท่องเที่ยวในจังหวัดมหาสารคาม และในขณะเดียวกัน นักท่องเที่ยวเหล่านั้นก็มีความเห็นว่าจังหวัดมหาสารคามสามารถจัดการกับสิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อการท่องเที่ยวอยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน สรุปโดยภาพรวมก็คือ จังหวัดมหาสารคามสามารถตอบสนองความคาดหวังได้ของนักท่องเที่ยวชาวไทยในเรื่องปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อการจัดการการท่องเที่ยวในจังหวัดมหาสารคาม โดยพบว่ามี 6 ปัจจัยรายชื่อและ 1 ปัจจัยโดยรวม ที่มีความแตกต่างของค่าเฉลี่ยระหว่างปัจจัยความสำคัญและการจัดการสิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อการท่องเที่ยวของจังหวัดมหาสารคามอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (ตารางที่ 1)

1. สภาพอากาศที่ร้อนจัดมีผลต่อความพร้อมในการเดินทางมาท่องเที่ยว ($t = -2.407$, Sig. = .017)
2. การจัดการแหล่งท่องเที่ยวให้คงสภาพสวยงามดั้งเดิม ($t = -2.640$, Sig. = .009)
3. การจัดการระบบนิเวศของแหล่งท่องเที่ยวที่เหมาะสม ($t = -2.259$, Sig. = .024)
4. การสร้างภาพลักษณ์ที่สมบูรณ์ของแหล่งท่องเที่ยวโดยรวม ($t = -2.507$, Sig. = .013)
5. ความสะดวกสบายในการเดินทางท่องเที่ยว ($t = -3.398$, Sig. = .001)
6. ข้อจำกัดด้านสิ่งแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยวที่มีต่อสภาพร่างกายของนักท่องเที่ยว ($t = -1.976$, Sig. = .049)
7. ความสำคัญและผลการจัดการปัจจัยสิ่งแวดล้อมที่มีต่อการท่องเที่ยวโดยรวม ($t = 2.883$, Sig. = .004)

ตารางที่ 1 การเปรียบเทียบความสำคัญและผลการจัดการปัจจัยสิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อการท่องเที่ยว (Paired Samples t-test)

ปัจจัยสิ่งแวดล้อม	ความสำคัญ		ระดับ	การจัดการ		ระดับ	ลำดับความสำคัญ	ความแตกต่าง (ค่า t)	Sig.
	\bar{X}	S.D.		\bar{X}	S.D.				
สภาพอากาศที่ร้อนจัดมีผลต่ออารมณ์และความรู้สึกของนักท่องเที่ยว	3.83	0.96	มาก	3.82	0.99	มาก	1	.199	.905
ความปลอดภัยต่อชีวิตและทรัพย์สินของนักท่องเที่ยว	3.81	1.01	มาก	3.83	0.99	มาก	2	-.670	.503
ความแปรปรวนของสภาพอากาศที่มีต่อความสมบูรณ์ของแหล่งท่องเที่ยว	3.76	0.92	มาก	3.75	0.91	มาก	3	.254	.800
ความไม่แน่นอนของฤดูกาลที่มีผลต่อความสวยงามของแหล่งท่องเที่ยว	3.75	0.97	มาก	3.78	0.94	มาก	4	-.634	.524
การจัดการเกี่ยวกับความรู้สึกปลอดภัยในการเดินทางท่องเที่ยว	3.74	0.97	มาก	3.72	0.97	มาก	5	.344	.731
การมองเห็นทัศนียภาพที่สวยงามของแหล่งท่องเที่ยว	3.73	0.97	มาก	3.77	0.91	มาก	6	-.853	.394
สุนทรีย์ภาพของอากาศในแหล่งท่องเที่ยว	3.72	0.93	มาก	3.78	0.92	มาก	7	-1.302	.194
สภาพอากาศที่ร้อนจัดมีผลต่อความพร้อมในการเดินทางมาท่องเที่ยว	3.71	0.93	มาก	3.82	0.95	มาก	8	-2.407	.017
การจัดการแหล่งท่องเที่ยวให้คงสภาพสวยงามดั้งเดิม	3.71	0.95	มาก	3.82	1.01	มาก	9	-2.640	.009
การจัดการระบบนิเวศของแหล่งท่องเที่ยวที่เหมาะสม	3.70	0.93	มาก	3.80	0.98	มาก	10	-2.259	.024
ความปลอดภัยของระบบทางเดินหายใจของนักท่องเที่ยว	3.70	0.94	มาก	3.71	0.95	มาก	11	-.387	.699
ทัศนวิสัยของการเดินทางเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยว (เช่น ทางบก ทางอากาศ)	3.69	0.93	มาก	3.73	0.98	มาก	12	-.873	.383
การสร้างความเชื่อมั่นของนักท่องเที่ยวต่อการจัดการไฟฟ้าและหมอกควัน	3.66	1.01	มาก	3.68	1.06	มาก	13	-.291	.771
การสร้างภาพลักษณ์ที่สมบูรณ์ของแหล่งท่องเที่ยวโดยรวม	3.66	1.06	มาก	3.77	1.05	มาก	14	-2.507	.013
การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ	3.65	0.96	มาก	3.70	1.03	มาก	15	-.991	.322
การจัดการเครื่องอุปโภคบริโภคที่จำเป็นต่อการท่องเที่ยว	3.64	0.99	มาก	3.68	0.94	มาก	16	-.855	.393
สุขอนามัยของนักท่องเที่ยว	3.64	1.01	มาก	3.72	0.94	มาก	17	-1.777	.076
ความสะดวกสบายในการเดินทางท่องเที่ยว	3.62	0.99	มาก	3.77	0.99	มาก	18	-3.398	.001
คุณภาพของการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมของธุรกิจนำเที่ยว	3.62	0.95	มาก	3.70	0.95	มาก	19	-1.835	.067
ข้อจำกัดด้านสิ่งแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยวที่มีต่อสภาพร่างกายของนักท่องเที่ยว	3.58	0.94	มาก	3.66	0.97	มาก	20	-1.976	.049
โดยรวม	3.70	0.73	มาก	3.75	0.75	มาก		2.883	.004

Note: Two-Tail Probability p < .05



ภาพที่ 1 การเปรียบเทียบความสำคัญและการจัดการของปัจจัยสิ่งแวดล้อมที่มีต่อการท่องเที่ยวโดยรวม

3. การวิเคราะห์องค์ประกอบของปัจจัยสิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อการจัดการท่องเที่ยวของจังหวัดมหาสารคาม

จากนั้นผู้วิจัยได้นำตัวแปรปัจจัยความสำคัญที่มีสหสัมพันธ์กับตัวแปรอื่นอย่างมีนัยสำคัญไปสกัดตัวประกอบ (Factor Extraction) ซึ่งผู้วิจัยได้ทดลองสกัดด้วยวิธีประกอบหลัก (Principal Component Analysis) และวิธีกำลังสองน้อยที่สุดทั่วไปและหมุนแกนปัจจัย (Factor Rotation) แบบมุมฉาก (Orthogonal Rotation) ด้วยวิธีวาริแมกซ์ (Varimax) โดยพิจารณาตัวประกอบตามเกณฑ์ดังนี้ คือ ตัวประกอบที่สำคัญนั้นต้องมีค่าไอเกน (Eigen Values) มากกว่าหรือเท่ากับ 1.0 และมีตัวแปรที่อธิบายตัวประกอบนั้น ๆ ตั้งแต่ 3 ตัวแปรขึ้นไปโดยในแต่ละตัวแปรนั้นต้องมีค่าน้ำหนักตัวประกอบตั้งแต่ 0.40 ขึ้นไปจากนั้นจึงนำผลการวิเคราะห์ตัวประกอบไปแปลผลและกำหนดชื่อให้กับกลุ่มตัวแปรใหม่ซึ่งในขั้นตอนนี้จะต้องอาศัยหลักการในการกำหนดชื่อที่สื่อความหมายแก่แต่ละปัจจัยด้วยการพิจารณาจาก

ลักษณะของตัวแปรที่มีความสัมพันธ์หรือเกี่ยวเนื่องกันอยู่ในปัจจัยนั้น ๆ

ดังนั้น จากผลการวิเคราะห์องค์ประกอบของปัจจัยความสำคัญด้านสิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อการจัดการท่องเที่ยวของจังหวัดมหาสารคาม ดังแสดงในตาราง 3 สามารถคำนวณค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรได้ทั้ง 20 ตัวได้เมตริกซ์สหสัมพันธ์ขนาด 20 x 20 ซึ่งเมื่อทดสอบค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรแสดงว่าตัวแปรแต่ละตัวมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.01 กับตัวแปรอื่น ๆ จึงใช้เป็นตัวแปรในการวิเคราะห์ปัจจัยองค์ประกอบได้ทั้งหมด และผลการวิเคราะห์น้ำหนักองค์ประกอบของตัวแปรเกี่ยวกับปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมที่มีต่อการจัดการท่องเที่ยวของจังหวัดมหาสารคาม ประกอบด้วย 2 องค์ประกอบหลัก ได้แก่

องค์ประกอบที่ 1: ปัจจัยสิ่งแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้น มีค่าอัลฟ่า 0.962 ค่าไอเกน 11.604 และประกอบด้วย 11 ตัวแปรสังเกต คือ สุขอนามัยของ

นักท่องเที่ยว การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ ความสะดวกสบายในการเดินทางท่องเที่ยว การจัดการเครื่องอุปโภคบริโภคที่จำเป็นต่อการท่องเที่ยว ความปลอดภัยของระบบทางเดินหายใจของนักท่องเที่ยว คุณภาพของการจัดการด้านธุรกิจนำเที่ยว สุนทรียภาพของอากาศในแหล่งท่องเที่ยว การสร้างความเชื่อมั่นของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการจัดการไฟฟ้า การมองเห็นทัศนียภาพที่สวยงามของแหล่งท่องเที่ยว ทัศนะวิสัยของการเดินทางเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยว ข้อจำกัดต่อสภาพร่างกายของนักท่องเที่ยว ซึ่งทั้ง 11 ตัวแปรสังเกตของตัวประกอบปัจจัยสิ่งแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้นนี้ร่วมกันอธิบายความแปรปรวนได้ร้อยละ 58

องค์ประกอบที่ 2: ปัจจัยสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ มีค่าอัลฟา 0.962 ค่าไอเกน 1.366 และประกอบด้วย 9 ตัวแปรสังเกต คือ สภาพอากาศที่ร้อนจัดมีผลต่ออารมณ์และความรู้สึกของนักท่องเที่ยว

สภาพอากาศที่ร้อนจัดมีผลต่อความพร้อมในการเดินทางมาท่องเที่ยว ความแปรปรวนของสภาพอากาศที่มีต่อความสมบูรณ์ของแหล่งท่องเที่ยว ความไม่แน่นอนของฤดูกาลที่มีผลต่อความสวยงามของแหล่งท่องเที่ยว การสร้างภาพลักษณ์ที่สมบูรณ์ของแหล่งท่องเที่ยวโดยรวม การจัดการระบบนิเวศของแหล่งท่องเที่ยวที่เหมาะสม เช่น สัตว์ป่า/ต้นไม้/พืช การจัดการเกี่ยวกับความรู้สึกปลอดภัยในการเดินทางท่องเที่ยว ความปลอดภัยต่อชีวิตและทรัพย์สินของนักท่องเที่ยว การจัดการแหล่งท่องเที่ยวให้คงสภาพสวยงามดั้งเดิม ซึ่งทั้ง 9 ตัวแปรสังเกตของตัวประกอบปัจจัยสิ่งแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้นนี้ร่วมกันอธิบายความแปรปรวนได้ร้อยละ 7 และทั้ง 2 ตัวประกอบหลัก (ปัจจัยสิ่งแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้นและปัจจัยสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ) ร่วมกันอธิบายความแปรปรวนที่มีผลต่อการจัดการการท่องเที่ยวของจังหวัดมหาสารคามได้ ร้อยละ 65

ตารางที่ 2 องค์ประกอบของปัจจัยสิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อการจัดการการท่องเที่ยวในจังหวัดมหาสารคาม

Rotated Component Matrix (a)	Component	
	1.00	2.00
องค์ประกอบที่ 1: ปัจจัยสิ่งแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้น		
(Alpha=.962/Eigenvalue=11.604/Variance=58.019 %)		
สุขอนามัยของนักท่องเที่ยว	.839	
การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ	.837	
ความสะดวกสบายในการเดินทางท่องเที่ยว	.819	
การจัดการเครื่องอุปโภคบริโภคที่จำเป็นต่อการท่องเที่ยว	.818	
ความปลอดภัยของระบบทางเดินหายใจของนักท่องเที่ยว	.799	
คุณภาพของการจัดการด้านธุรกิจนำเที่ยว	.797	
สุนทรียภาพของอากาศในแหล่งท่องเที่ยว	.782	
การสร้างเชื่อมั่นของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการจัดการไฟฟ้า	.747	
การมองเห็นทัศนียภาพที่สวยงามของแหล่งท่องเที่ยว	.716	
ทัศนะวิสัยของการเดินทางเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยว (เช่น ทางบก ทางอากาศ)	.697	
ข้อจำกัดต่อสภาพร่างกายของนักท่องเที่ยว (เช่น โรคภูมิแพ้ต่าง ๆ)	.676	

ตารางที่ 2 (ต่อ)

Rotated Component Matrix (a)	Component	
	1.00	2.00
องค์ประกอบที่ 2: ปัจจัยสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ		
(Alpha=.962/Eigenvalue=1.366/Variance=6.829 %)		
สภาพอากาศที่ร้อนจัดมีผลต่ออารมณ์และความรู้สึกของนักท่องเที่ยว		.825
สภาพอากาศที่ร้อนจัดมีผลต่อความพร้อมในการเดินทางมาท่องเที่ยว		.820
ความแปรปรวนของสภาพอากาศที่มีต่อความสมบูรณ์ของแหล่งท่องเที่ยว		.816
ความไม่แน่นอนของฤดูกาลที่มีผลต่อความสวยงามของแหล่งท่องเที่ยว		.803
การสร้างภาพลักษณ์ที่สมบูรณ์ของแหล่งท่องเที่ยวโดยรวม		.784
การจัดการระบบนิเวศของแหล่งท่องเที่ยวที่เหมาะสม		.768
การจัดการเกี่ยวกับความรู้สึกปลอดภัยในการเดินทางท่องเที่ยว		.748
ความปลอดภัยต่อชีวิตและทรัพย์สินของนักท่องเที่ยว		.748
การจัดการแหล่งท่องเที่ยวให้คงสภาพสวยงามดั้งเดิม		.741
Extraction Method: Principal Component Analysis. Rotation Method: Varimax with Kaiser Normalization.		
Rotation converged in nine iterations.		

3. การวิเคราะห์ความถดถอยพหุคูณ

ในขั้นตอนสุดท้าย ผู้วิจัยนำ 2 องค์ประกอบของปัจจัยสิ่งแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้น (X1) และปัจจัยสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ (X2) ที่ได้จากการวิเคราะห์องค์ประกอบไปวิเคราะห์ความถดถอยพหุคูณต่อเพื่อศึกษาความสัมพันธ์และอิทธิพลของตัวแปรอิสระทั้งสองตัวที่มีต่อการจัดการท่องเที่ยว (Y) ในจังหวัดมหาสารคาม ซึ่งก่อนการวิเคราะห์และประเมินสมการถดถอยของปัจจัยความสำคัญของสิ่งแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้นและปัจจัยสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ ผู้วิจัยได้ตรวจสอบข้อตกลงเบื้องต้นในเรื่องการแจกแจงปกติ (Normal distribution) ด้วยการดูผลการวิเคราะห์จากกราฟ Histogram และ Normal probability plot พบว่าข้อมูลมีการแจกแจงปกติ จากนั้นผู้วิจัยจึงได้วิเคราะห์การถดถอยแบบพหุคูณและการสร้างสมการพยากรณ์ ซึ่งผู้วิจัยต้องตรวจสอบต่อไปว่าตัวแปรอิสระแต่ละตัวมีความสัมพันธ์กันหรือเกิดเป็น Multicollinearity หรือไม่ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงทำการทดสอบ Multicollinearity โดยใช้ค่า VIF ปรากฏว่าค่า VIF ของตัวแปรอิสระแต่ละตัวมีค่าน้อยกว่า 10 ซึ่งแสดงว่าตัวแปรอิสระไม่มีความสัมพันธ์กันโดยที่ Lee และ others (2000: 704) ได้เสนอว่าถ้าค่า VIF

ของตัวแปรอิสระน้อยกว่า 10 แสดงว่าตัวแปรอิสระมีระดับความสัมพันธ์ที่จะไม่ก่อให้เกิด Multicollinearity นอกจากนี้ผู้วิจัยยังพิจารณาค่าการยอมรับ (Tolerance) ประกอบกับค่า VIF ด้วยว่าค่า Tolerance มีค่าตั้งแต่ 0 ถึง 1 ถ้าค่า Tolerance เข้าใกล้ 1 แสดงว่าตัวแปรเป็นอิสระจากกัน แต่ถ้าเข้าใกล้ 0 แสดงว่าเกิดปัญหา Collinearity นั่นก็คือถ้าค่า Tolerance < 0.1 แสดงว่ามีความสัมพันธ์กับตัวแปรอื่น (Field, 2000) ดังนั้น ผลค่าการยอมรับได้ของการวิจัยนี้อยู่ระหว่าง .303-.303 จึงเป็นค่าที่ยอมรับได้เช่นเดียวกันในเรื่องความเป็นอิสระของตัวแปร (ตารางที่ 3) จากนั้นผู้วิจัยจึงนำผลของค่าความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระคือความสำคัญของสิ่งแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้นและปัจจัยสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติที่มีความสัมพันธ์กับตัวแปรตามคือผลการจัดการสิ่งแวดล้อมที่มีต่อการท่องเที่ยวของจังหวัดมหาสารคาม โดยกำหนดนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 มาทำการวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุคูณต่อด้วยการใช้เทคนิคการวิเคราะห์แบบ Enter Regression โดยนำตัวแปรอิสระทุกตัวเข้าสู่โมเดลพร้อมกันในครั้งเดียว โดยอาศัยหลักเกณฑ์ทางสถิติว่าด้วยความสัมพันธ์

ระหว่างตัวแปรเพื่อให้เป็นสมการถดถอยที่ดีที่สุด (Best Predictors) (Cohen et al., 2003)

จากตาราง 3 พบว่า ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 ผลการทดสอบ F-test ปฏิเสธ Null Hypothesis สรุปว่า ตัวแปรอิสระทั้ง 2 องค์ประกอบของปัจจัยสิ่งแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้น ($r_{xy}=.841$) และปัจจัยสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ ($r_{xy}=.869$) มีความสัมพันธ์กับการจัดการท่องเที่ยวในจังหวัดมหาสารคามอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ 0.01 โดยตัวแปรสิ่งแวดล้อม

ทางธรรมชาติมีอิทธิพลมากที่สุด (Beta=.549) รองลงมาเป็นตัวแปรสิ่งแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้น (Beta=.383) และตัวแปรอิสระทั้ง 2 ตัวร่วมกันพยากรณ์ผลที่มีต่อการจัดการท่องเที่ยวในจังหวัดมหาสารคามได้ 79.8 เปอร์เซ็นต์ ($F=782.653$, Adjusted R Square = .798) และจากผลการวิเคราะห์ความถดถอยพหุคูณนี้ จึงสามารถสรุปสมมติฐานของการวิจัยได้ว่าองค์ประกอบของปัจจัยสิ่งแวดล้อมมีผลต่อการจัดการการท่องเที่ยวในจังหวัดมหาสารคาม

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ความถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis)

ตัวแปรอิสระ (องค์ประกอบสิ่งแวดล้อม)	ตัวแปรตาม (การจัดการการท่องเที่ยว)					Collinearity Statistics	
	B	SE. B	Beta	t	p	Tolerance	VIF
Constant	.381	.087		4.378	.000		
องค์ประกอบสิ่งแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้น	.378	.040	.383	9.331	.000	.303	3.297
องค์ประกอบสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ	.531	.040	.549	13.387	.000	.303	3.297

Note: Two-Tail Probability $p<.05$, $F=782.653$, Adjusted R Square = .798

สรุปและวิจารณ์ผล

การศึกษาองค์ประกอบปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อการท่องเที่ยวของจังหวัดมหาสารคามสามารถสรุปและวิจารณ์ผลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยได้ ดังนี้

1. ผลการศึกษาเกี่ยวกับความสำคัญและการจัดการปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อการท่องเที่ยวของจังหวัดมหาสารคาม พบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีความเห็นว่าทุกปัจจัยเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมต่างมีความสำคัญอย่างมากต่อการท่องเที่ยวของจังหวัดมหาสารคาม นอกจากนี้ นักท่องเที่ยวเหล่านั้นก็เห็นว่าจังหวัดมหาสารคามมีการจัดการสิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อการท่องเที่ยวของจังหวัดมหาสารคามอยู่ในระดับมากในทุกปัจจัยเช่นเดียวกัน ผลการศึกษานี้ช่วยยืนยันว่า ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมและการจัดการด้านการท่องเที่ยวโดยเฉพาะในเรื่องการใช้และการบริหารจัดการกับทรัพยากรธรรมชาติของแหล่งท่องเที่ยวและการมีจิตสำนึกที่ดีของนักท่องเที่ยวที่มีต่อแหล่ง

ท่องเที่ยว และรวมถึงระบบนิเวศของแหล่งท่องเที่ยว ต้องกระทำควบคู่กันไปจะแยกออกจากกันไม่ได้ (Spaling and Vroom, 2007) ดังนั้น การตระหนักถึงความสำคัญของปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อการท่องเที่ยวในส่วนภูมิภาคนี้จึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยส่งเสริมให้นักท่องเที่ยว ประชาชนในสังคม และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเห็นถึงความสำคัญของปัจจัยดังกล่าว และจะนำไปสู่การมีส่วนร่วมในการจัดการ การปรับปรุง และการรักษาซึ่งก็รวมถึงการพัฒนาอย่างแท้จริงให้แหล่งท่องเที่ยวที่มีความยั่งยืนต่อไป (อำนาจ, 2552; เมษธาวิณ, 2556) เพื่อให้สามารถสร้างความมั่นใจให้กับนักท่องเที่ยวในการเดินทางมาเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวซึ่งจะก่อให้เกิดประโยชน์ในเรื่องรายได้จากการท่องเที่ยวเป็นที่สุด (Kivela, 2006; Rittichainuwat, 2006; Spaling and Vroom, 2007)

2. ในส่วนของผลการวิเคราะห์เกี่ยวกับองค์ประกอบของปัจจัยสิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อการจัดการท่องเที่ยวของจังหวัดมหาสารคาม พบว่า นักท่องเที่ยว

ให้ความสำคัญทั้งในเรื่องปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมและการจัดการกับสิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อการท่องเที่ยว โดยเฉพาะเกี่ยวกับ 6 ปัจจัยรายข้อและ 1 ปัจจัยโดยรวมที่มีความแตกต่างของค่าเฉลี่ยระหว่างปัจจัยความสำคัญและการจัดการสิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อการท่องเที่ยวของจังหวัดมหาสารคามอย่างนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 คือ (1) สภาพอากาศที่ร้อนจัดมีผลต่อความพร้อมในการเดินทางมาท่องเที่ยว (2) การจัดการแหล่งท่องเที่ยวให้คงสภาพสวยงามดั้งเดิม (3) การจัดการระบบนิเวศของแหล่งท่องเที่ยวที่เหมาะสม (4) การสร้างภาพลักษณ์ที่สมบูรณ์ของแหล่งท่องเที่ยวโดยรวม (5) ความสะดวกสบายในการเดินทางท่องเที่ยว (6) ข้อจำกัดด้านสิ่งแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยวที่มีต่อสภาพร่างกายของนักท่องเที่ยว (7) ความสำคัญและผลการจัดการปัจจัยสิ่งแวดล้อมที่มีต่อการท่องเที่ยว เป็นต้น และเมื่อพิจารณาจากผลการวิเคราะห์องค์ประกอบของปัจจัยสิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อการจัดการการท่องเที่ยวของจังหวัดมหาสารคาม พบว่า ปัจจัยสิ่งแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้นและปัจจัยที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติมีผลต่อการท่องเที่ยวของจังหวัดมหาสารคามเป็นอย่างมาก โดยที่องค์ประกอบด้านสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติมีอิทธิพลต่อการจัดการการท่องเที่ยวของจังหวัดมหาสารคามมากที่สุด ซึ่งผลการวิจัยนี้ช่วยสนับสนุนการศึกษาของลินจง (2556) ที่ได้เสนอว่า การยกระดับศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเพื่อเพิ่มมูลค่าของการท่องเที่ยวของจังหวัดมหาสารคามนั้น จะต้องใส่ใจกับการจัดการกับปัญหาสิ่งแวดล้อมทั้งที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติหรือเกิดจากการกระทำของมนุษย์หรือประชาชนที่อยู่โดยรอบแหล่งท่องเที่ยวนั้น ซึ่งจะส่งผลให้แหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดมหาสารคามไม่เป็นเพียงแหล่งท่องเที่ยวสำหรับแวะพักหรือเป็นเส้นทางผ่านสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทย เท่านั้น ดังนั้น การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวและการจัดการการท่องเที่ยวของจังหวัดมหาสารคาม โดยเฉพาะในการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนในปี 2558 จึงควรเติบโตควบคู่ไปกับการจัดการสิ่งแวดล้อมที่ดี อีกทั้งควรให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยวและผู้ประกอบการ รวมทั้งผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในทุกภาคส่วนเพื่อสร้างจิตสำนึกและความตระหนักในปัญหาสิ่งแวดล้อมและภาวะวิกฤตต่างๆ (Israeli, 2011)

เพื่อให้การท่องเที่ยวของจังหวัดมหาสารคามและของประเทศไทยคงความงดงามของแหล่งท่องเที่ยวตามธรรมชาติให้ได้มากที่สุด (สิรินทิพย์, 2552)

แต่อย่างไรก็ตามการวิจัยนี้ก็ยังมีข้อจำกัดของการวิจัย แม้ว่าวิจัยนี้มีนักท่องเที่ยว 396 คนที่ได้เข้าร่วมในการวิจัยและเพียงพอต่อการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย ANOVA (Hair et al., 2003; Yamane, 1978) แต่วิจัยนี้มีจำนวนนักท่องเที่ยวเพศหญิง (71%) มากกว่าเพศชาย (29%) จึงอาจมีความลำเอียงหรืออคติของความคิดเห็นในการตอบแบบสอบถามได้ (Ryan, 1995) ซึ่งผู้วิจัยได้ตระหนักถึงเรื่องนี้ในเบื้องต้นก่อนการเก็บข้อมูล แต่ด้วยสถานที่ท่องเที่ยวของจังหวัดมหาสารคามอยู่ห่างไกลกันในแต่ละแห่งและการเดินทางเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวนั้นก็ไม่ค่อยสะดวก และเพื่อให้ผู้วิจัยสามารถบรรลุการทำวิจัยนี้ให้เสร็จภายในระยะเวลาที่กำหนดจึงได้จำนวนนักท่องเที่ยวเพศหญิงมากกว่าเพศชายดังที่ได้กล่าวมา ดังนั้นในการพิจารณาผลของการวิจัยนี้จึงควรพิจารณาถึงความเป็นกลาง (Objectives) ของข้อมูลที่ได้รับในการวิจัยนี้ด้วย (Ryan, 1995) แต่อย่างไรก็ตามผู้วิจัยมีความปรารถนาในการเสนอแนะผลการวิจัยไปใช้ในเชิงปฏิบัติและทฤษฎีซึ่งสามารถสรุปเป็นประเด็นที่สำคัญได้ดังนี้คือ

1. ในเชิงปฏิบัติ ผู้ประกอบการท่องเที่ยวหรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวโดยเฉพาะในจังหวัดมหาสารคาม สามารถนำผลการวิจัยไปเป็นแนวทางในการกำหนดกลยุทธ์ การวางแผน และการจัดอบรมในเรื่องความสำคัญของสิ่งแวดล้อมที่บูรณาการกับวิธีการจัดการด้านการท่องเที่ยวโดยมุ่งเน้นให้ทุกฝ่ายใส่ใจและตระหนักถึงความสำคัญของสิ่งแวดล้อมที่มีต่อการท่องเที่ยวของชุมชน โดยเฉพาะใน 6 ประเด็นรายข้อ (สภาพอากาศที่ร้อนจัดมีผลต่อความพร้อมในการเดินทางมาท่องเที่ยว การจัดการแหล่งท่องเที่ยวให้คงสภาพสวยงามดั้งเดิม การจัดการระบบนิเวศของแหล่งท่องเที่ยวที่เหมาะสม การสร้างภาพลักษณ์ที่สมบูรณ์ของแหล่งท่องเที่ยวโดยรวม ความสะดวกสบายในการเดินทางท่องเที่ยว ข้อจำกัดด้านสิ่งแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยวที่มีต่อสภาพร่างกายของนักท่องเที่ยว) ที่พบว่ามีความแตกต่างของค่าเฉลี่ยระหว่างปัจจัย

ความสำคัญและการจัดการสิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อการท่องเที่ยวของจังหวัดมหาสารคามอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 พร้อมกับเชื่อมโยงเข้ากับ 2 องค์ประกอบของปัจจัยสิ่งแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้นและปัจจัยสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติที่มีความสัมพันธ์และมีอิทธิพลต่อการจัดการท่องเที่ยวในจังหวัดมหาสารคาม เพื่อให้เห็นถึงประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นทั้งในทางเศรษฐกิจและสังคม อันจะนำไปสู่การวางแผนและรักษาสีเขียวสิ่งแวดล้อมและแหล่งท่องเที่ยวทั้งที่เป็นมรดกทางธรรมชาติหรือเป็นสิ่งที่ชุมชนนั้นได้สร้างขึ้นให้อยู่ยั่งยืนต่อไป

2. สำหรับเชิงทฤษฎี ผลการวิจัยนี้ช่วยสร้างวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับความสำคัญและการจัดการสิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อการท่องเที่ยวในจังหวัดมหาสารคามที่มีอยู่อย่างจำกัด โดยเฉพาะในประเด็นวิธีการเปรียบเทียบด้วยเทคนิคการวิเคราะห์ความสำคัญและการปฏิบัติ (Importance-Performance Analysis, Martilla and James, 1977) ที่นักวิจัยของโลกด้านการท่องเที่ยวและการบริการนิยมใช้กันอย่างแพร่หลาย เพราะใช้หลักการวิเคราะห์ด้วยหลักเหตุและผลและช่วยในการประเมินผลการปฏิบัติเชิงการจัดการที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยความสำคัญและผลของการปฏิบัติได้เป็นอย่างดี (Israeli et al., 2011)

นอกจากนี้ ผู้วิจัยใคร่ขอเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป คือ

1. การวิจัยครั้งต่อไปควรศึกษาเรื่องการจัดการกับสิ่งแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้นและปัจจัยสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติที่มีผลต่อความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวไทยในเชิงคุณภาพควบคู่ไปกับการวิจัยเชิงปริมาณ เช่น วิธีการสัมภาษณ์ การสังเกตการณ์ หรือการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นจริง ครบถ้วนและสมบูรณ์ตรงตามวัตถุประสงค์และเกิดประโยชน์มากที่สุด

2. การวิจัยครั้งต่อไปควรศึกษาการจัดการปัญหาเฉพาะด้าน เช่น วิกฤตไฟฟ้า หมอกควัน หรือขยะสิ่งปฏิกูลที่อาจเป็นภาวะวิกฤตของสิ่งแวดล้อมของการท่องเที่ยวในจังหวัดมหาสารคาม เพื่อให้ได้ข้อมูลเฉพาะเชิงลึกที่ทำให้ทราบและเข้าใจเป็นปัญหาหรือ

อุปสรรค หรืออาจเป็นโอกาสเพื่อให้ทราบข้อเด่น ข้อด้อยของจังหวัดมหาสารคามในการจัดการการท่องเที่ยวในท้องถิ่นให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นโดยวิธีการวิเคราะห์ SWOT Analysis เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. 2557. วิสัยทัศน์ เป้าประสงค์ และยุทธศาสตร์แผนจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2555-2559. [Online][http://www.onep.go.th/index.php?option=com_content&view=article&id=2756&Itemid=166]
- ปรีชา แดงโรจน์. 2544. อุตสาหกรรมท่องเที่ยวสู่ศตวรรษที่ 21. กรุงเทพฯ: ไฟว์ แอนด์โพรฟิชั่นนิ่ง.
- พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน. 2525. กรุงเทพฯ: บริษัทอักษรเจริญทัศน์ อจท. จำกัด.
- เมษธาวิณ พลโยธี. 2556. แนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรแบบชุมชนมีส่วนร่วม กรณีศึกษาชุมชนบ้านดอนมัน ตำบลขามเรียง อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ลินจง โพชารี. 2556. แนวทางการยกระดับศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเพื่อเพิ่มมูลค่าและคุณค่าของการท่องเที่ยว จังหวัดมหาสารคาม. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
- สิรินทิพย์ พันธุ์มัจฉาพ. 2552. การพัฒนาและการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศวัฒนธรรม จังหวัดมหาสารคาม. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม. 2535. พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535. [Online] <http://www.baanjommyut.com/library/law/02/277.html>
- อำนาจ วินทะวูธ. 2552. การพัฒนาระบบการจัดการสิ่งแวดล้อมเพื่อรองรับการท่องเที่ยว กรณีศึกษาอ่างเก็บน้ำห้วยค้อตำบลเขวาไร่ อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

- Asian, M. 2009. "Asian marks climate change". *Business and the Environment*, 20(3), 2-4.
- Cohen, J., Cohen, P., West, S.G., and Aiken, L.S. 2003. *Applied multiple regression/correlation analysis for the behavioral sciences* (3rd ed.). Mahwah, New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates, Inc.
- Field, A. 2000. *How to Design and Report Experiments*. New York: Sage Publications.
- Hair, J.F., Babin, B., Money, A.H., and Samouel, P. 2003. *Essentials of business research methods*. Danvers, MA: John Wiley & Sons.
- Israeli, A., Mohsin, A., and Kumar, B. 2011. "Hospitality crisis management practice: The case of Indian luxury hotels". *International Journal of Hospitality Management*, 30(2011), 367-374.
- Kivela, J. 2006. "What recovery? A commentary in response to Bongkosh Ngamsom Rittichainuwat's Tsunami recovery: A case study of Thailand's tourism". *Cornell Hotel and Restaurant Administration Quarterly*, 47(4), 411-414.
- Laws, E., Prideaux, B., and Chon, K. 2007. *Crisis management in tourism*. London: Columns Design.
- Martilla, J. James., 1977. "Importance-performance analysis" *Journal of Marketing* 4, 77-79.
- Rittichainuwat, B.N. 2006. "Tsunami recovery: A case study of Thailand's tourism". *Cornell Hotel and Restaurant Administration Quarterly*, 47(4), 390-404.
- Ryan, C. 1995. *Researching tourist satisfaction: Issues, concepts, problems*. London, England: Routledge.
- Spaling, H. and Vroom, B. 2007. "Environmental assessment after the 2004 tsunami: A case study, lessons and prospects". *Impact Assessment and Project Appraisal*, 25(1), 43-52.
- Yamane, T. 1978. *Statistics: An introductory analysis* (2nd Ed.). Singapore: Times Printers.